

EFEE

EUROPEJSKA
PRACODAWCÓW W SEKTORZE
EDUKACJI

FEDERACJA
W SEKTORZE

EUROPEJSKI KOMITET OŚWIATOWYCH

EUROPEJSKI KOMITET
ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH OŚWIATY I
NAUKI – COMITE SYNDICAL EUROPEEN DE
L'EDUCATION

Wspólna deklaracja ETUCE i EFEE

W kierunku ram działania na rzecz atrakcyjności zawodu nauczyciela

Celem niniejszej deklaracji jest stworzenie solidnej podstawy pod kontynuowanie dialogu między europejskimi partnerami społecznymi w sektorze edukacji, EFEE (Europejskiej Federacji Pracodawców w Sektorze Edukacji) oraz ETUCE (Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Oświaty i Nauki), mającego na celu budowanie wspólnego podejścia sektorowego na potrzeby stworzenia ram działania, służących zwiększaniu w społeczeństwie atrakcyjności zawodu nauczyciela, a przez to podejmowanie kwestii definicji, wyzwań, zasad i możliwych działań realizowanych wspólnie z myślą o osiągnięciu tego celu.

Podejście to jest wynikiem ośmiu lat sektorowego dialogu społecznego, w ramach którego partnerzy społeczni w sektorze edukacji za kluczową uznali rolę dialogu społecznego i budowania zdolności, wzajemnego zaufania i współpracy, zaangażowania i komunikacji¹ w reagowaniu na nowe i pojawiające się wyzwania edukacyjne na terenie Europy. Już w 2017 r. EFEE i ETUCE uznały, że wspólny proces budowania zdolności stanowi realizację wspólnego celu, jakim jest *„silny i efektywny dialog społeczny z korzyścią dla osób pracujących w placówkach edukacyjnych na wszystkich szczeblach oraz – w ostatecznym wymiarze – z korzyścią dla uczniów i ich rodzin”*². W szczególności EFEE i ETUCE pracowały wspólnie w latach 2013–2018 w ramach europejskiego sektorowego dialogu społecznego w edukacji

¹ Wspólne oświadczenie ETUCE/EFEE w sprawie promowania możliwości europejskiego sektorowego dialogu społecznego (2016) oraz sprawozdanie końcowe ETUCE/EFEE „Europejscy sektorowi partnerzy społeczni w sektorze edukacji promujący możliwości dialogu między nimi poprzez transfer wiedzy i szkolenie. Projekt ESSDE w zakresie budowania zdolności II”.

² Wspólne oświadczenie ETUCE/EFEE w sprawie promowania możliwości europejskiego sektorowego dialogu społecznego (2016).

(ESSDE)³ nad trzema projektami budowania zdolności, które doprowadziły do spotkania, przy jednym stole, europejskich i krajowych partnerów społecznych z dwudziestu państw UE i dwóch państw kandydujących⁴, a także trzech konferencji końcowych w Brukseli (Belgia), Amsterdamie (Holandia) i w Sofii (Bułgaria).

W świetle bieżących i pojawiających się wyzwań w dziedzinie edukacji i kształcenia, w tym niedoboru nauczycieli, doświadczanego w kilku państwach UE, poprzez niniejszą deklarację partnerzy społeczni z sektora edukacji na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym zobowiązują się do dalszego budowania zdolności w celu skutecznego uczestniczenia w dialogu społecznym oraz znaczącego uczestniczenia w kształtowaniu polityki edukacyjnej poprzez przyczynianie się do zmiany, a także promowanie atrakcyjności zawodu nauczyciela w Europie jako części wysokiej jakości systemów edukacji sprzyjającej włączeniu.

Kontekst i wyzwania

Proces wznowienia dialogu społecznego, mający służyć poprawie jego roli we wszystkich państwach członkowskich, zapoczątkował przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker, ogłaszając już w marcu 2015 r. „nowy początek dialogu społecznego”. Wspólne oświadczenie w 2016 r. podpisały instytucje europejskie oraz europejscy partnerzy społeczni reprezentujący różne branże, podkreślając przy tym rolę europejskiego dialogu społecznego, jako istotnej składowej kształtowania unijnej polityki społecznej i polityki zatrudnienia. W trakcie realizowanego wspólnie w latach 2017–2018 „Projekt ESSDE w zakresie budowania zdolności III – Europejscy sektorowi partnerzy społeczni w edukacji promujący możliwości dialogu między nimi poprzez transfer wiedzy i szkolenie” europejscy przywódcy poparli europejski filar praw socjalnych, nadając impet dialogowi społecznemu jako kluczowej praktyce sprzyjającej wzrostowi. Znaczenie edukacji w realizowaniu wielu celów filaru podkreślano w debacie Komisji Europejskiej i Rady dotyczącej przyszłości edukacji prowadzonej przy okazji szczytu w Göteborgu w dniu 17 listopada 2017 r., co miało służyć uczynieniu z Europy pioniera wdrażania Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 oraz Celów zrównoważonego rozwoju ONZ. W tym względzie rządy przypisują edukacji kluczową rolę w „zapewnianiu odpornej gospodarki, spójności społecznej, aktywnego obywatelstwa oraz tożsamości”.

Edukacja jest kluczową instytucją zarówno dla ucziwości, jak i dobrobytu gospodarczego. W Deklaracji paryskiej przyjętej przez ministrów edukacji Unii Europejskiej w marcu 2015 r.⁵ podkreślono kluczowy

³ „Europejscy partnerzy społeczni w sektorze edukacji dążący do zrównoważonego wpływu na budowanie europejskiej polityki edukacyjnej poprzez wiedzę i skuteczny dialog społeczny. Projekt ESSDE w zakresie budowania zdolności III” (VS/2017/XXXX). Europejscy sektorowi partnerzy społeczni w edukacji promujący możliwości dialogu między nimi poprzez transfer wiedzy i szkolenie. Projekt ESSDE w zakresie budowania zdolności II” (VS/2015/0032), „Promowanie możliwości europejskiego sektorowego dialogu społecznego w edukacji poprzez reagowanie na nowe wyzwania i analizowanie doświadczeń oraz wiedzy” (VS/2013/XXX). Pracę tą wspierała Komisja Europejska poprzez dialog społeczny oraz linię budżetową „stosunki pracy”.

⁴ Chorwacja, Litwa, Słowenia, Słowacja, Rumunia, Czarnogóra, Estonia, Serbia, Cypr, Węgry, Łotwa, Polska, Hiszpania, Bułgaria, Dania, Finlandia, Irlandia, Włochy, Luksemburg, Malta, Niderlandy, Portugalia.

⁵ Nieformalne posiedzenie ministrów edukacji Unii Europejskiej, „Deklaracja w sprawie promowania – poprzez edukację – poczucia obywatelstwa oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja”, 17 marca 2015 r., Paryż.

wkład edukacji w rozwój osobisty, włączenie społeczne oraz uczestnictwo, również poprzez zapewnienie włączenia i zwalczania nierówności, wzmocnienie pozycji nauczycieli oraz wzmocnienie umiejętności krytycznego myślenia u dzieci i osób młodych, a także dokonywania właściwych osądów w szczególności w kontekście Internetu i mediów społecznościowych. Gdy edukacja jest priorytetem, rozkwitają zarówno społeczeństwa, jak i gospodarki. W zderzeniu ze wzrastającymi potrzebami społecznymi i europejskimi celami w zakresie wzrostu europejscy partnerzy społeczni z sektora edukacji uznawani za przedstawicieli dwóch stron sektora edukacji uznają na podstawie art. 154–155 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), że sektor ten mierzy się z szeregiem wyzwań, aby zapewnić wysokiej jakości, równe i sprzyjające włączeniu społecznemu systemy edukacyjne dostosowane do przyszłości oraz kluczowe czynniki napędzające zrównoważony rozwój. Należą do nich: zmiany demograficzne, rozwój technologii, zmiany społeczne i polityczne (tj. wielopoziomowe sprawowanie rządów, np. semestr europejski, strategia „Europa 2020” oraz strategiczne ramy „Kształcenie i szkolenie 2020”, europejski obszar edukacji 2025).

Pomimo że zawód nauczyciela daje możliwość przyczynienia się do równości społecznej w Europie, z konferencji partnerów społecznych w Sofii (czerwiec 2018 r.) jasno wynika, że w Europie obserwuje się wspólne wyzwania związane z niedoborem nauczycieli, a także niską atrakcyjnością zawodu, problemami z rekrutacją oraz zatrzymaniem nauczycieli w zawodzie. Wysokiej jakości nauczanie realizowane przez dobrze wykwalifikowanych i wspieranych nauczycieli stanowi trzon edukacji o wysokiej jakości. Poza wymienionymi wyzwaniami należy również zastanowić się nad środowiskiem nauczania i uczenia się w świetle wspomnianych już gwałtownych zmian społecznych.

Cele i priorytety

EFEE i ETUCE uznają za niezwykle ważne kontynuowanie wspólnych działań na rzecz znalezienia wspólnych rozwiązań, które uczynią zawód nauczyciela atrakcyjniejszym z korzyścią dla społeczeństwa w obrębie placówek edukacyjnych wysokiej jakości, będących organizacjami sprzyjającymi włączeniu społecznemu, zorientowanymi na osoby uczące się oraz zrównoważony rozwój.

Poprzez tę deklarację, która stanowi list intencyjny dla celów rozpoczęcia procesu opracowywania ram działania na rzecz zwiększania atrakcyjności zawodu nauczyciela, EFEE i ETUCE chcą kontynuować realizację swojego zobowiązania, którego podjęły się w ramach programu prac ESSDE na lata 2018–2019 w celu wspólnej pracy nad przyczynieniem się do rozwiązania problemu niedoboru nauczycieli. Co więcej, chcemy, przyjąć za punkt wyjścia, problemy uznane za priorytety wspólnego działania w toku obrad okrągłego stołu europejskich i krajowych partnerów społecznych oraz podczas końcowej konferencji w Sofii (czerwiec 2018 r.), do których należą: promowanie godziwych miejsc zatrudnienia oraz poprawa bezpieczeństwa i higieny pracy, sprawiedliwość i równość w edukacji, a także wspieranie nauczycieli, trenerów, liderów edukacyjnych i personelu wspomagającego.

Zagadnienia te nie są „nowe” z perspektywy naszych działań, jako europejskich partnerów społecznych w sektorze edukacji. Wręcz przeciwnie – stanowią one oś naszych wspólnych prac od początku istnienia ESSDE (utworzonego w 2010 r.). Zamiast jednak koncentrować się na tych problemach osobno, dążymy teraz do przyjęcia bardziej całościowej wizji i wykorzystania ich jako podstawy dla naszej dalszej, wspólnej

pracy na rzecz budowania zdolności w celu skutecznego angażowania się w dialog społeczny na wszystkich szczeblach przyczyniających się do uczynienia zawodu nauczyciela bardziej atrakcyjnym.

Poprzez niniejszą deklarację zobowiązujemy się do wykonania kolejnego kroku i dalszego analizowania elementów, które przyczyniają się do odpowiedzi na to zagadnienie, jak również do przygotowania gruntu pod opracowanie wspólnych ram działania.

Elementy te obejmują kwestie bezpośrednio powiązane z zawodem nauczyciela:

1. promowanie rozwoju zawodu nauczyciela w oparciu o profesjonalizm, właściwą autonomię zawodową, aspiracje i pracę zespołową, a także zrównoważone i dobrej jakości warunki zatrudnienia i pracy, perspektywy rozwoju zawodowego i wynagrodzenia, w tym uczciwą płacę, w kontekście innych atrakcyjnych ścieżek kariery, a także warunków gospodarczych danego państwa członkowskiego, jak również stymulowanie różnorodności możliwości rozwoju zawodowego;
2. wspieranie nauczycieli, trenerów, liderów edukacyjnych i innego personelu wspomagającego, w szczególności poprzez inwestowanie w wysokiej jakości, skuteczne kształcenie wstępne nauczycieli oraz ciągły rozwój zawodowy;

jak również szersze zagadnienia, które mają bezpośredni wpływ na (zmieniające się) role oraz wymagania wobec nauczycieli, trenerów i liderów edukacyjnych w naszych systemach edukacji:

3. promowanie włączenia społecznego, sprawiedliwych i równych szans, w tym równości płci w edukacji, poprzez skoncentrowanie się na rosnącej potrzebie rozwijania demokratycznej i sprzyjającej włączeniu społecznemu kultury szkolnej oraz zaspokajanie potrzeb wszystkich osób uczących się;
4. promowanie sprzyjających włączeniu społecznemu, ukierunkowanych na osoby uczące się, zrównoważonych i godziwych miejsc pracy, w tym poprawa bezpieczeństwa i higieny pracy oraz równowagi między życiem zawodowym a prywatnym;
5. promowanie pełnych umiejętności cyfrowych oraz uwzględnianie oddziaływania technologii informacyjno-komunikacyjnych na edukację;
6. promowanie inwestycji w kształcenie i szkolenie wysokiej jakości, w tym infrastrukturę edukacyjną.

Co więcej, jak podkreślono również w sprawozdaniu końcowym projektu ESSDE w zakresie budowania zdolności III, EFEE i ETUCE uznają wartość dodaną dalszego badania oddziaływania praktyk w zakresie rekrutacji i zatrzymania nauczycieli stosowanych w państwach europejskich na atrakcyjność zawodu nauczyciela i występowanie niedoboru nauczycieli.

Rola partnerów społecznych i zobowiązania

Mając na uwadze powyższe elementy uznane za kluczowe, europejscy partnerzy społeczni w sektorze edukacji oraz ich członkowie zobowiązują się do kontynuowania i wzmocnienia budowania zdolności na szczeblu europejskim i krajowym na potrzeby silniejszego sektorowego dialogu społecznego z myślą o wspólnej pracy na rzecz podnoszenia atrakcyjności zawodu nauczyciela poprzez:

- analizowanie możliwości wspólnego opracowywania ram działania na rzecz atrakcyjności zawodu nauczyciela;
- zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat znaczenia i wartości zawodu nauczyciela w ramach wysokiej jakości placówek edukacyjnych, będących organizacjami sprzyjającymi włączeniu społecznemu, ukierunkowanymi na osoby uczące się i zrównoważony rozwój, a także znaczenia statusu nauczyciela dla przyszłych społeczeństw;
- dalsze rozpoznawanie barier i luk w zakresie budowania zdolności dla celów skutecznego dialogu społecznego na szczeblu europejskim i krajowym, reagowanie na nie i poszukiwanie rozwiązań;
- dalsze opracowywanie wspólnych działań na rzecz obrony i budowania zdolności partnerów społecznych do skutecznego uczestnictwa w kształtowaniu polityki i podejmowaniu decyzji w edukacji na wszystkich szczeblach;
- wymianę dobrych praktyk oraz usprawnianie wymiany informacji wśród członków.

Wniosek

EFEE i ETUCE, europejscy partnerzy społeczni w sektorze edukacji, zobowiązują się do aktywnego promowania niniejszej deklaracji na szczeblu europejskim oraz – za pośrednictwem należących do nich organizacji – na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Niniejszą deklarację przyjęto na posiedzeniu plenarnym europejskiego sektorowego dialogu społecznego w edukacji (ESSDE) w dniu 19 listopada 2018 r.

Bruksela, 19 listopada 2018 r.

Daniel Wisniewski
Sekretarz Generalny
EFEE

Susan Flocken
Dyrektor Europejski
ETUCE